

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра струнно-смичкових інструментів

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант освітньо-наукової програми,
проректор з науково-педагогічної діяльності
та інноваційного розвитку, професор

 Ю. СОКОЛОВСЬКИЙ

” 25 ” червня 2021 року

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

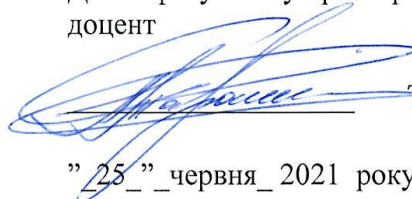

М. КУШНІР

” 25 ” червня 2021 року

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету оркестрових інструментів,
доцент

 Т. ЛАЗУРКЕВИЧ

” 25 ” червня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНА**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво
Профілізація	Скрипка, Альт, Віолончель, Контрабас, Арфа
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін фахової підготовки (ОК 2.1)
Загальний обсяг	2 кредити ЄКТС (60 годин)
Форма підсумкового контролю	Екзамен (2)
Термін викладання	1,2 семестри
Факультет	Факультет оркестрових інструментів
Форма навчання	Денна, заочна

Робоча програма навчальної дисципліни «ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНА» для профілізацій: «Скрипка», «Альт», «Віолончель», «Арфа», «Контрабас» з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена, відповідно до освітньо-наукової програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробники:

АНДРЕЙКО Оксана Іванівна – доктор педагогічних наук, професор

СОКОЛОВСЬКИЙ Юрій Анатолійович – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор

ОЛІЙНИК Ольга Григорівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри струнно-смичкових інструментів

ДАЛЕЦЬКИЙ Юрій Стефанович – доцент кафедри струнно-смичкових інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка

ЛАНЮК Юрій Євгенович – завідувач кафедри струнно-смичкових інструментів, заслужений діяч мистецтв України, професор

Робоча програма затверджена:

на засіданні кафедри струнно-смичкових інструментів 17 червня 2021 р., протокол № 11.

на засіданні кафедри скрипки від 14 червня 2021 р. , протокол № 11

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – формування і удосконалення педагогічної майстерності студентів на основі практичних і теоретичних знань, отриманих в класі з фаху та в курсах музичної педагогіки та методики гри.

Основним завданням дисципліни є засвоєння основних методів сучасної арфової педагогіки та професійному застосуванні набутих знань і навичок у майбутній фаховій педагогічній діяльності.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК3.Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.

ЗК4.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК9.Здатність працювати автономно

ЗК10.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1.Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК5.Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК6.Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК7.Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК8.Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН)

РН1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та науково-педагогічної діяльності.

РН2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

РН3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

РН4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

РН5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

РН6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

РН9. Планувати і здійснювати дослідження у сфері культури та мистецтва: відшуковувати, обробляти та аналізувати необхідну інформацію; аргументувати висновки, презентувати та обговорювати результати досліджень.

РН10. Володіти сучасними методами та засобами наукових досліджень у сфері музичного мистецтва, у тому числі, методами роботи з інформацією, методами аналізу даних.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин на тиждень за семестрами				
	Екзамени	Заліки	Атестаційні екзамени		Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота (денна/заочна)	Семестри				
						у тому числі:				1	2	3	4	
	лекції	індивідуальні	практичні			Кількість тижнів в семестрі								
	Всього (денна/заочна)													
Практика педагогічна	2	1		2	60	30/6	-	-	30/6	30/54	1	1	-	-

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Самостійна робота (денна/заочна)
			Загальний обсяг	Аудиторних				
				Всього (денна/заочна)	у тому числі:			
					лекційні	Індивідуальні		
I		2	60	30/6			30/6	30/54
	1	1	30	15/3			15/3	15/27
	2	1	30	15/3			15/3	15/27

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обсяг – 30 годин практичних занять для денної форми навчання і 6 годин практичних занять для заочної форми навчання)

(обсяг самостійної роботи – 30 годин і 54 годин відповідно. З них – по 5 годин у кожному семестрі на підсумковий контроль)

Робота з учнями старших класів

Змістовний модуль 1. Проведення спільного заняття викладача-консультанта і студента з учнем.

Обговорення окремих етапів роботи упродовж заняття. Спільні заняття – одна з основних форм навчання на початковому етапі, де безпосередньо відпрацьовуються вірні педагогічні методи роботи. На таких заняттях необхідно розвивати ініціативу та самостійність студента, коректуючи його дії.

Змістовний модуль 2. Проведення уроку студентом у присутності викладача-консультанта.

Аналіз ефективності проведеного заняття. Мета цієї форми роботи – докладний аналіз консультантом самостійної роботи студента, виявлення ефективності педагогічних та методичних прийомів, визначення вірного підходу до учня і вміння працювати над музичним твором.

Змістовний модуль 3. Проведення контрольного уроку.

Виконання учнем вивченої програми. Ця форма занять дозволяє викладачу-консультанту узагальнити результати роботи, проаналізувати зі студентом відповідність результатів з попередньо поставленою метою, і визначити ступінь успішності занять студента. Подібні заняття є формою звіту студента з педагогічної практики в семестрі.

Змістовний модуль 4. Теоретична консультація.

Підготовка студента до роботи з учнем. Перевірка теоретичних знань в галузі педагогіки і методики, вміння студента формулювати і узагальнювати свої спостереження.. Планування поточної роботи, вказівки зі складання характеристики та індивідуального плану які передбачають всебічний розвиток музично-виконавських здібностей учня, аналіз рівня його технічної підготовки, розробка репертуарного списку та вивчення репертуару.

Змістовний модуль 5. Заняття з вивчення педагогічного репертуару.

Мета занять – допомогти студентові в практичному оволодінні широким колом творів які складають програми спеціальних класів музичних шкіл та училищ, навчити конкретним методам роботи над основними розділами репертуару і найважливішим елементом виконавської майстерності.

У відповідності з навчальними планами студенти, що виконали програму з педагогічної практики, складають залік в кінці кожного семестру. До заліків та державного іспиту допускаються студенти, які виконали семестрові тематичні вимоги. В кінці курсу студент складає іспит на здобуття ступеня “магістр”. На іспиті студент повинен:

- Провести показовий урок з учнем
- Виконати та проаналізувати твір педагогічного репертуару

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінки є багаторівневим поняттям, яке стосується результату праці студента протягом певного часу. Він складається з об'єктивних та суб'єктивних факторів оцінки. Базове поняття критерію оцінки – це “художнє враження”, яке містить основні компоненти оціночних факторів.

Результати проходження педагогічної практики студентом оцінюється за національною шкалою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

3. **Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.**
4. **Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. ***

* Жодна із запропонованих класифікацій не позбавлена недоліків. На практиці викладач з дисципліни інтегрує методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з творів, які будуть вивчатися.**
2. **Поточний контроль здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.**
3. **Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.**
4. **Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, а також після закінчення курсу на екзамені.**

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література з проблем скрипкової педагогіки, методики і виконавства

1. Андрієвський І. М. Виконавські засоби музичної виразності як інтонаційна система в сучасній скрипковій музиці (на матеріалі сучасної музики): / Автореф. дисерт. канд. мистецтвознавства. – Київ. : держ. консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1990. – 17 с.
2. Андрейко О.І. Модернізація дидактичної системи індивідуалізованого навчання у вищих мистецьких навчальних закладах // Естетика і етика педагогічної дії. Збірник наукових праць. Національна Академія педагогічних наук. Випуск 9. – Київ, 2015. – С. 163-175.
3. Андрейко О.І. Сугестивно-медитативна методика у контексті становлення творчого професіоналізму музиканта-виконавця // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : творча особистість вчителя : проблеми теорії і практики. Випуск 25. – Київ, 2015. – С.62-66.
4. Андрейко О.І. Музично-пізнавальна самостійність як чинник становлення виконавської культури інструменталіста // Наукові записки. Серія : педагогічні науки, випуск 139. – Кіровоград, 2015. – С.18-22.
5. Андрейко О. І. Теоретико-методичні засади формування виконавської культури музикант-інструменталіста. Навчальний посібник. – Львів : Простір-М, 2017. – 123 с.

6. Андрейко О.І. Артистично-творче формування виконавських умінь музиканта у контексті інновацій професійної освіти // Педагогіка і психологія професійної освіти, № 4. – Львів, 2016. – С. 9-17.
7. Браудо І. Артикуляція. / І. Браудо. – Київ. Музика, 1994. –197 с.
8. Войку І. Побудова природної системи скрипкової гри. Техніка лівої руки / І. Войку. – Київ. : Музична Україна, 1993. – 123 с.
9. Заранський В. І. Український скрипковий концерт / В.Заранський. – Львів : Сполом, 2003 р. – 220 с.
10. Заранський В. І. Скрипковий феномен Олега Криси. – <http://www.skm-music.com.ua/news/skripkoviy-fenomen-olega-krisi.html>
11. Інтонія: Сб. наук. пр. / Від. ред. А. И. Чередніченко. – К.: Вища школа, 1978.– 240 с.
12. Колбін Д. П, Деякі риси спільності методів викладання П.Столярського та Ш.Сузукі / Д.П.Колбін. – Львів: Метод. кабінет ЛОДА, 2014. – 56 с.
13. Колбін Д. П, Дивні події в музиці та коло неї / Д.П. Колбін . – Львів: Метод. кабінет ЛОДА, 2014. – 21 с.
14. Колбін Д. П Франц Ксавер Моцарт у Львові // Львів епохи Франца Ксавера Моцарта. – Львів: Незалежний культурологічний часопис, 2017. – С. 56-71
15. Колбін Д. П, Про помилки, загадки і містифікації в авторстві музики / Дмитро Колбін // Українська музика: науковий часопис / [голов. ред.. І. Пилатюк]. – Львів : ЛНМА імені М. В. Лисенка, 2017. – С. 135-150.
16. Кравчук Л. А. Основи організації звуковисотного інтонуровня в скрипковому виконавстві / Л. Кравчук // Шерстюк В. В. Дослідження. Досвід. Спогади: Зб. наук. праць. – К.: КНМА ім. П. І. Чайковського, 2005. – Вип. 6. – С. 97-102.
17. Назаренко К. Камерно-інструментальна творчість Ежена Ізаї в контексті сталевих напрямків першої половини ХХ ст. // Знакові постаті камералістики: до ювілейних дат. Тези Міжнародної науково-практичної конференції 20 листопада 2019 року. – Львів: ЛНМА імені М.В.Лисенка, 2019 . – С. 82-84.
18. Однолькіна М.С. Сильові межі Фантазії для скрипки з акомпанементом фортепіано, тв. 47 А. Шенберга / М.Однолькіна // Музикознавчі студії: зб. наук. ст. – Львів, 2015. – С. 65-68
19. Пилатюк Н. І. Жанр скрипкової транскрипції у камерній практиці львівських музикантів / Н. Пилатюк // Камерно-інструментальний ансамбль: традиції та сучасний вимір. Тези Міжнародної науково-практичної конференції 9 грудня 2016 року. – Львів: ФОП Тетюк Т. В. – С. 41-43.
20. Пославська Н.П. Питання інтерпретації Скрипкового концерту А.Шенберга // Наталія Пославська. – Львів, ЛНМА імені М.В.Лисенка, 2015. – 45 с.

21. Пославська Н.П. Скрипкова творчість А.Шнітке // Наталія Пославська. – Львів, ЛНМА імені М.В.Лисенка, 2015 . – 25 с.
22. Семеняк Н. Виконавський апарат скрипаля як система / Н. Семеняк // Музичне виконавство. – К. : НАН України, 1999. – Вип.2. – С. 67-73.
23. Семеняк Н. Теоретичні основи скрипкового виконавства / Н. Семеняк // Музичне виконавство. – К. : НАН України, 1999. – С.113-124.
24. Соколовський Ю. А. Фразування у виконавському процесі / Ю. Соколовський // Камерно-інструментальний ансамбль: традиції та сучасний вимір. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 9 грудня 2016 року. – Львів: ФОП Тетюк Т.В. – С. 21-23.
25. Стеценко В. Закономірності інтонування на скрипці / В. Стеценко. – К.: Музична Україна, 1977. – 62 с.
26. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці / В. Стеценко. – К.: Музична Україна, 1974. – 170 с.
27. Струве Б. Типові форми постанови рук у інструменталістів (смичкова група). – К. : Музика, 1994. – 228 с.
28. Флеш К. Мистецтво скрипкової гри / К. Флеш . – К.: Музика, 1998. – 270 с.
29. Юр'єв О. Виразальні можливості скрипкових штрихів / О. Юр'єв. – К.: Музична Україна, 1974.– 114

Література з проблем арфової педагогіки, методики та виконавства

1. Акопян Л.О. Анализ глубинной структуры музыкального текста /Л. Акопян. – М.: Практика, 1995. – 256 с.
2. Андрейко О.І. Виконавська традиція у контексті інтерпретації змісту музичного твору / О.І.Андрейко // Педагогіка і психологія професійної освіти, № 2. – Львів, 2009. С.206-214.
3. Гумен О. Арфова освіта у Львові: творчо-виконавський діалог /Олександра Гумен // Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін : Зб. Матеріалів Всеукраїнської відкритої науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті А.Ф. Кречківського. – Суми : Вінниченко М.Д., 2011. – С.50-52.
4. Козій М.К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів / М.К. Козій. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2001. – 140 с.
5. Науменко С.І. Психологія музичності та її формування у молодших школярів: Навч. посіб / Світлана Іванівна Науменко. – К.: КДПІ,1993. – 160 с.
6. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології / Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. – 2 К.: Просвіта, 2000. – 386 с.

7. Олійник О.Г. Педагогічна практика для арфи. Додаток до програми з предмету “Педагогічна практика” для вищих музичних навчальних закладів / О.Г. Олійник. – Львів: ЛДМА ім. М. Лисенка, 2002. – 31 с.
8. Падалка Г.М. Модернізація мистецької освіти як наукова проблема / Г.М.Падалка // Науковий вісник Південноукраїнського державного університету ім.К.Д.Ушинського : зб.наук.пр. – Одеса, 2006. – С.3-9.
9. Падалка Г.М. Музична педагогіка / Падалка Г.М. – Херсон: ХДПІ, 1995. – 104с.
10. Покровская Н.Н. О левой руке арфиста (особенности постановки и звукоизвлечения) /Н.Н. Покровская // Звуки арфы. Рос. Ассоциация педагогов-арфистов. – № 5. – С. 22-32.
11. Покровская Н.Н. Принципы аппликатуры и методы обучения игре у арфистов /Н.Н. Покровская // Об арфе и арфистах. Новосибирск, 2003. – С.43-58.
12. Ростовський О.Я. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки: Навч. Посіб / Олександр Якович Ростовський. – Ніжин: НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2003. – 239с.
13. Юр’єв О. Виразальні можливості скрипкових штрихів / О. Юр’єв. – К.: Музична Україна, 1974.– 114 с.

Література з проблем віолончельної педагогіки і виконавства

1. Зав’ялова Ольга. Концертно-віртуозна культура XIX ст. і традиції київської віолончельної школи [Електронний ресурс]. - С. 69-76 / Ольга Зав’ялова. – Режим доступу:http://www.mari.kiev.ua/2010%20-%20Mystectvoznnavstvo%20Ukrainy_11/069-076.pdf
2. Ларчіков В. Музично-виконавський арсенал сучасного віолончеліста / В.Ларчіков // Науковий вісник НМАУ імені П.Чайковського. – К., 2010. – Вип. 82. – С. 42 – 59.
3. Полянський Ю. Нариси з методики викладання гри на віолончелі. Київ :Музична Україна, 1978. – 51с.
4. Сумарокова В. Г. Київська струнно-смичкова школа в контексті Європейського виконавського мистецтва (віолончель-контрабас). Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 1: Музичне виконавство. Київ : Вид-во НМАУ, 1999. С. 38–52.
5. Сумарокова В., Червов В. Виконавець і педагог (до питання про становлення української віолончельної школи). Музичне виконавство. Кн. 6. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2000. Вип. 14. с.
6. Blum D. Casals and the art of interpretation / D.Blum. – London: Heinemann, 1977. – XVI. – 223 p.
7. Hargrove Jim. Pablo Casals: cellist of conscience / Jim Hargrove. – Chicago: Children’s Press, 1991. – 127 p.
8. Louis Potter Jr. The Art of Cello Playing: A Complete Textbook Method for Private or Class Instruction. - Michigan: Alfred Music, 1980. - 248p.

Література з проблем контрабасової педагогіки та виконавства

1. Ю. Полянський. Нариси з методики викладання гри на віолончелі. Київ, Музична Україна, 1978.
2. Сімандль Ф. Школа гри на контрабасі (ред. Фокін - 1960)
3. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці, видання 2, Київ – 1974.
4. Лайош Монтаг. Методика викладання гри на контрабасі 3,4 том. Будапешт – 1976.
5. Міхаеліс Теодор. Школа гри на контрабасі, Чікаго – 1891.
6. Франтішек Гертль. Школа гри на контрабасі, Прага – Братіслава – 1967.
7. Warnecke F. Der Kontrabas.- Gamburg – 1909.
8. Planyavsky A. Geschichte des Kontrabas – 1984.
9. Pelczar T. Kontrabas od A do Z. Pelczar. – Warszawa, 1974.
10. Gajdos M. Slolvník kontrabasistu, 1994.

* Примітка: Розподіл творів по класах навчання учнів та семестрах може бути зміненою в залежності від методичного бачення викладача-консультанта та загального рівня підготовки кожного окремо взятого учня.

1. Ю. Полянський. Нариси з методики викладання гри на віолончелі. Київ, Музична Україна, 1978.
2. Сімандль Ф. Школа гри на контрабасі (ред. Фокін - 1960)
3. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці, видання 2, Київ – 1974.
4. Лайош Монтаг. Методика викладання гри на контрабасі 3,4 том. Будапешт – 1976.
5. Міхаеліс Теодор. Школа гри на контрабасі, Чікаго – 1891.
6. Франтішек Гертль. Школа гри на контрабасі, Прага – Братіслава – 1967.
7. Gajdos M. Slolvník kontrabasistu, 1994.
8. Pelczar T. Kontrabas od A do Z. Pelczar. – Warszawa, 1974.
9. Planyavsky A. Geschichte des Kontrabas – 1984.
10. Warnecke F. Der Kontrabas.- Gamburg – 1909.